

Van importbruid naar journalist en schrijver. Het verhaal van Hülya Aydoğan

Op woensdagavond 16 september organiseerde PRO-Wageningen een bijeenkomst met journalist en schrijver Hülya Aydoğan over haar ervaringen als importbruid en de boeken die zij schreef. Het was een open en indringende avond in Tuindorp, met Rik Winsemius als moderator. De opkomst had beter gekund.

Hülya was 13 jaar oud toen zij in Turkije islamitisch werd uitgehuwelijkt aan een neef van een aangetrouwde tante. De jongen woonde sinds zijn vijfde in Tilburg. Zijn ouders waren naar Turkije gekomen om een bruid voor hun zoon te zoeken. De beide families regelden het huwelijk met elkaar.

De familie van de jongen maakte op Hülya een positieve indruk. Ze waren naar haar idee goed gesitueerd en droegen moderne, vrije kleding. Haar leven in Turkije benauwde haar. Ze had graag willen doorleren, maar kreeg daar geen toestemming voor. Haar dagen werden gevuld met huishoudelijk werk onder het strenge regime van haar moeder. Hülya werkte mee aan het huwelijk, omdat ze dacht dat het leven in Nederland westers is.

Onderaan de hiërarchie

Eenmaal in Nederland bleek haar beeld van het vrije leven heel anders uit te pakken. De moderne kleding die zij bij de familie had gezien, werd opgeborgen. Als getrouwde vrouw moest zij verhullende kleding dragen. Ze kwam terecht in een familiehuis waar zij onderaan de hiërarchie stond en een groot deel van het huishouden op zich moest nemen. Ze mocht nauwelijks naar buiten. Nederlands leren werd verboden door haar schoonmoeder.

Er was in Nederland inderdaad meer vrijheid, maar Hülya ontdekte dat die vrijheid binnen haar schoonfamilie vooral voor de mannen gold. Ze was sterk afhankelijk van haar man en was hem aanvankelijk dankbaar omdat ze dacht dat hij haar uit de beperkingen van Turkije had gered. Tegelijk kreeg zij te maken met psychisch en fysiek geweld en met seksuele dwang. Haar afhankelijkheid maakte het moeilijk om zich aan die situatie te onttrekken.

Ook in Nederland voelde zij dat ze geen echte keuze had. Aanvankelijk omdat ze kreeg te horen dat ze naar Turkije teruggestuurd zou worden. Later zag ze geen uitweg omdat ze dacht dat ze haar leven aan hem te danken had. Bij meningsverschillen moest zij zich schikken. Wanneer ze dat niet deed, werd ze mishandeld.

Langzamerhand werd Hülya zich steeds bewuster van haar situatie. Het begon steeds meer te knellen. Ze verlangde naar vrijheid en zelfstandigheid.

Nederlandse collega's

Een belangrijke verandering kwam doordat haar man als enige buitenlander werkte bij een bedrijf waar hij vooral Nederlandse collega's had. Soms mocht Hülya mee naar feestjes. Daar ontmoette ze vrouwen die veel zelfstandiger leefden. Zij konden zich vrij bewegen en deelden het huishouden en de zorg voor hun kinderen met hun man. Hülya zag dat ook als een mogelijkheid voor haar eigen leven.

Stap voor stap wist ze die vrijheid te bereiken. Noodgedwongen ging ze werken in een Turks naaiatelier. Ze leerde Nederlands en besloot uiteindelijk journalistiek te gaan studeren aan de School voor Journalistiek in Tilburg. Ze werd journalist en schreef over haar ervaringen in haar autobiografische fictie *De Importbruid*. Haar tweede boek *De val van Mehmet* verhaalt over drie generatie Turkse Nederlanders, beschrijft uitsluiting op microniveau en drugscriminaliteit. Beide boeken zijn verschenen bij De Arbeiderspers.

Haar man ging een tijd met haar mee. Uiteindelijk kwam hij klem te zitten tussen zijn vrouw en zijn familie. Hij wilde de relatie met zijn ouders behouden. Hülya verliet haar man uiteindelijk een paar jaar geleden. Zij zette de scheiding door ondanks zijn bedreigingen en tegenwerking vanuit haar omgeving, onder wie haar moeder in Turkije.

Voor haar vrijheid en autonomie heeft Hülya een hoge prijs betaald. Na haar scheiding was zij drie maanden dakloos in Rotterdam.

Ontvluchten als importbruid

De belangrijkste boodschap van Hülya aan een linkse politieke partij als PRO-Wageningen is dat haar ervaringen niet alleen als een persoonlijk verhaal moeten worden gezien. Volgens haar zijn er meer vrouwen, onder wie zogenoemde importbruiden, die in een onvrije positie terechtkomen.

Vrouwen die proberen een zelfstandig leven op te bouwen, kunnen volgens Hülya te maken krijgen met zware sociale druk, uitsluiting, bureaucratische barrières en in sommige gevallen eengerelateerd geweld. Voor vrouwen die hun situatie willen ontvluchten, zijn hulp en veilige huisvesting daarom van groot belang.

Daarover moet volgens haar open kunnen worden gesproken. Zij weet uit eigen ervaring hoe moeilijk dat kan zijn. Kritiek op de eigen gemeenschap kan worden ervaren als 'nestbevuiling', kritiek op Allah en Mohammed als islamofobie en kan sociale gevolgen hebben. Hülya is blij dat de bijeenkomst doorgang kon vinden ondanks bezwaren van PRO Wageningen raadslid Tutku Yuksel. Het zet in haar beleving de hele Turkse cultuur weg als onderdrukkend en beklemmend. Ze was afwezig tijdens deze bijeenkomst.

Alevieten zijn liberaler

Tijdens de bijeenkomst benadrukte Hülya ook dat Turkije een groot land is met grote regionale, culturele en religieuze verschillen. De vriendinnen die Hülya deze avond vergezelden, vertelden vanuit hun eigen ervaringen over sociale druk, vooral op vrouwen en andersgelovigen. Niet iedereen heeft dezelfde achtergrond of dezelfde ervaringen. Hun ouders zijn alevieten, een liberale stroom onder moslims.

Ook Nederland kwam ter sprake. Ook hier zijn groepen vrouwen die een beperkte positie hebben of apart worden gezet. De discussie ging daarmee uiteindelijk niet alleen over Turkije of over importbruiden, maar ook over de wensen van moslimvrouwen om hun eigen leven, overtuiging en toekomst vorm te geven zonder aanwezigheid van vreemde mannen in het openbare leven.